

נחלתנו

ידיעון שבועי של מכון "נחלת צבי"

גליון תקצ"ב - פר' שלח - תשפ"ה

מי יודע ומי מכיר?

[א]

הרה"ק רבי גרשון לוצקער מליפאוויץ זי"ע
תלמיד המגיד הגדול רבי דובער ממעזריטש זי"ע

הרה"ק רבי גרשון לוצקער זי"ע הוא אישיות אופפת נסתרות, ואף מספרי כותבי קורות הדורות הוא נעלם בלי שום קצה חוט של ידיעות עליו, מקור מחצבתו, תולדותיו, ביתו אחריו, אמרותיו, גדלותו וקדושתו וכו', הכל לוטה בערפל. מקור הידיעה עליו בכלל, הוא מכתבי המגיד הק' ממעזריטש זי"ע שגרשמו ע"י תלמידיו שומעי לקחו, ה"ה:

[א] הרה"ק רבי משולם פייביש הלוי מזבארזא זי"ע בספרו 'יושר דברי אמת' (ירושלם תשל"ד, אות ג') כ' וז"ל: וכמו ששמעתי מפי הרב החסיד מו"ה גרשון לאצקיר תלמיד האלקי רבי דוב בער ז"ל, שאמר בשם רבו, על מה שאמרו חז"ל (חגיגה יב.) ראה הקב"ה האור שאינו כדאי להשתמש בו, וגנזו לצדיקים לעתיד לבא. והקשה היכן גנזו? ואני אקצר דבריו וקושיותיו, ותוכן דבריו שאמר פי' דברי רז"ל, שהתורה היא אור גדול, ומתחלה היה האור נגלה, ואחר כך גנזו הקב"ה, והיכן גנזו בתורה, גנזו והעלימו שאינו נגלה לטפשים ולאנשים בלתי שלמים, שהם אינם משיגים הנעלם, אבל הצדיקים החרדים לדברו ודורשי השם וחוקרים אותו כמטמונים, כמו שאמר הכתוב (משלי ב, ד) אם תבקשנה ככסף וגו' - עתיד לבוא עליהם האור, וזהו 'וגנזו לצדיקים לעתיד לבוא', ר"ל, שהאור עתיד לבוא לצדיקים ע"י דרישתם את השי"ת ע"י התורה. עכלה"ק.

[ב] בספה"ק 'אור האמת - אמרי צדיקים' (זיטאמיר תרס"א, עמ' פ' ג) כ' וז"ל: שמעתי מהר"ר גרשון לאצקיר מליפאוויץ שאמר, ששמע בעצמו מפי הרב המגיד מו"ה דוב ממעזריטש זצ"ל, על הגמ' (עירובין כב.) דרב אדא בר מתנא הוה קאזיל לבי רב, אמרה ליה דביתהו, ינוקי דידך, מה אעביד להו? אמר לה, מי שלימו קורמי באגמא?!. ופירש"י ז"ל בחד לישנא, ירקות, ובאידך לישנא, גמי רך. וקשה, כיון שהוא מזון שע"י הדחק מה השיב לה? הכי כן

הוא הסדר להתפרנס מהם?!. וכי תימא שכן הוא הסדר, מה אמרה לו? ומה יום מיומים?.

ופירש הוא ז"ל בהקדמת דברי ר' שמעון בן אלעזר בקידושין (פ"ד מ"ד) ראית מימך חיה ועוף שיש להם אומנות ומתפרנסים שלא בצער וכו' אינו דין שאתפרנס שלא בצער, אלא שהרעותי את מעשי וקפחתי את פרנסתי. וזוהי גם כונת הכתוב "ונתתי עשב בשדך לבהמתך", כיון שאני נותן עשב לבהמתך שלא נבראו אלא לשמשך, ודאי הדין נותן "ואכלת ושבעת", דרך שביעה שלא בצער, כיון שנבראת לשמש את קונך, אך השמר מהמניעה שלא תקופח פרנסתך, וזוהי משמעות הפס' הכתוב לאלתר: "השמרו לכם פן יפתה לבבכם".

וזהו תשובת רב אדא לדביתהו, דא"ל, ינוקי דידך, מה אעביד להו? ואמר מי שלימו קורמי [באגמא?], האם פסקה פרנסה לבהמות?!. ומכל שכן שגם אני אתפרנס שלא בצער, ולמה יש לי צער פרנסה? על כרחך שהרעותי את מעשי, אם כן טוב ויפה שאלך לבי-רב ללמוד ולתקן מעשי, ואתפרנס שלא בצער.

[ג] בספה"ק 'אור תורה' (פר' כי תשא, מהדורת קה"ת תשע"ב, עמ' קמו) ובספר 'לקוטים יקרים' (ירושלם תשל"ד, אות קלא עמ' לו, ב) כתב וז"ל: ושמעתי מפי הרב המופלג מוהר"ר גרשון מלויצק, ועל פי דבריו יובן גם כן מה שאמרו רז"ל (סנהדרין ק.) כי במדה שאדם מודד בו מודדין לו, וגם אמרו רז"ל (עי' שבת קלג, סוטה יד.) הַדְּבָק בַּמִּדּוֹת שֶׁל הַקָּב"ה. וכדי לקרב אל השכל, נמשל משל למעין הנובע במקום גבוה ורחוק משדותיו של אדם. הרוצה להשקות שדותיו מהמעין, צריך להכין צינור רחב שיעברו מים בתוכו בהשפעה (כלומר, בשפע או בשיפוע. המגי"ה), ופשיטא שצריך האדם להשגיח ולעיין שלא יהיה בצינור נקב וסדק או מה שיהיה שימנע את מרוצת המים, כי אם יתעצל ולא ישים עיניו תמיד על זה להשגיח בהשגחה פרטית - תהיה כל היגיעה לריק, כי לא יגיעו המים לשדותיו כלל. ומה גם אפשר יקלקל ויחסר את המעיין הנובע להריק ממנו מים אל מקומות נמאסים ובזוים בורות נשברים מקום הטנופת וכו'. ע"ש. והנמשל מובן מאליו וכו'. ע"ש (משום אריכות הדברים קשה להעתיקם).

ב'סדר הדורות מתלמידי הבעש"ט' בפרק המיוחד לתלמידי המגיד הק', וכן ב'שם הגדולים החדש' (אות ג' סע' יג) מוזכר 'הרב מו"ה גרשון לוצקער כתלמיד המגיד שנזכר בספריו, בלי הוספות של פרטים אישים עליו. בס' 'שם ושארית' (עמ' כא) הוא מוזכר כתלמיד המגיד הק' בהוספה יחידה 'שנפטר בשנת תקמ"ח', בספר 'ימי זכרון' כותב שנפטר ביום ח' באדר, בלי ציון מקור. אלה הפרטים היחידים שמצאנו עליו לעת עתה.

לציין: לע"ע, לא מצאנו שום קשר בין הרה"ק רבי גרשון זי"ע לרה"ק רבי שלמה לוצקער זי"ע בעל 'דברת שלמה', מדפיס ספה"ק 'מגיד דבריו ליעקב' של רבו הק' המגיד (לפי בקשתו), אע"פ ששניהם מאותה עיר, וכנראה - שהסתופפו יחד בצל רבם הק' - והוא פלאי? אנו פונים ומבקשים מהקוראים החשובים, שכל היודע פרטים עליו, תולדותיו, אמרותיו וכו', או איפה הוא מוזכר, יואיל בטובו להודיענו.

[ב]

[א] בתוה"ק בפר' בהעלותך עה"פ (במד' ט, ה) ויעשו את הפסח בראשון, בארבעה עשר יום לחודש וגו', תרגם אונקלוס וז"ל: ועבדו ית פסחא בניסן בארבעה עשרא יומא לירחא, הגם שבכל המקומות לא מזכיר את השם ניסן ומפרש בחודש הראשון 'בירחא קדמאה', וכיו"ב בפס' בפר' בא (שמות יב, יח) "בראשון בארבעה עשר לחודש בערב תאכלו מצות", תרגם: י' בניסן בארבעה עשרה לירחא וגו', גם תרגם בפירוש 'ניסן' (וכן לעיל בפס' ט: וַיִּכְלֹן יִתְ בִּישְׂרָא בְּלִילְיָא הַדִּין דְּחַמְיִסָּר בְּנִיסָן עַד פְּלִגְוִתִּיהָ דְּלִילְיָא... המגיד). מי יודע פשר שינוי הלשון? למה פי' פעם ירחא קדמאה, ופעם ניסן?, ובפרט הרי ידועים דברי הירוש' (ר"ה פ"א ה"ב) ששמות החדשים עלו עמנו מבבל, וכמו שהאריך הרמב"ן בפירושו עה"ת (פר' בא; שמות יב, ב, ד"ה החודש הזה), כי רק מאז שעלינו מבבל התחלנו להשתמש בשמות הפרטיים, ולכן אמר הכתוב "בחדש הראשון, הוא חודש ניסן" (אסתר ג, ז), (כלומר, בחדש הראשון לישראל הנקרא בפרס ניסן). ע"ש. וא"כ מה הסיבה ושינוי הלשון?

[ב] איתא בגמרא (ב"ק פב.) שתיקנו לקרות בתורה בשני ובחמישי כדי שלא ילינו ג' ימים בלי תורה, וכמבואר בטור ושו"ע או"ח (סי' קלה). ע"ש. ולכאורה הרי מצאנו (בפירש"י פר' עקב) שדורשים מהפסוק (אינו פסוק, כי אם פתגם עתיק המובא שם בפירש"י דברים יא, יג. יג. ע"ש בשפת"ח. ואכמ"ל. **המגיד** ה) "אם תעזבני יום - יומיים אֶעֱבֹב", שאסור להיפרד מן התורה אפילו יום אחד, כידוע מחז"ל, האם ידוע למישהו מ"מ בנדון לחלק הנושאים?

[ג] האם ידוע למישהו האם מנהג תלמידי הבעש"ט הק' או בחצרות הקודש להשיג (=להרחיק) את צלוחית המים האחרונים מהשלחן שאכלו עליו, לפני ברכת המזון, או לא, ומהו הטעם?

[נתקבל מהרב ברוך הכהן כ"ץ]

[ג]

הרב ישכר דוד קלוזנר = בגליון תק"צ 'הידעת' אות ב) מביא מ"צפנת פענח" וזל"ק: ביאר מורי זלה"ה, מופת מובהק שהגאון קשה מהחטא, כי בכל הטומאות והחטאים כתיב (ויק' טז, טז) 'השוכן אתם בתוך טמאתם', אבל על גס הרוח דרשו חז"ל (סוטה ה.) שהקב"ה אומר עליו אין אני והוא יכולין לדור בעולם, שנאמר (תהל' קא, ה) "גבה עינים ורחב לבב אותו לא אוכל" [בכל מצב בעולם]. והנה זה גם מופיע ב'צוואת הריב"ש' [סי' צב], ועי' בהערות וצינונים שם [עמ' קסב].

ויש להבין, לפ"ז ש'אין אני והוא יכולין לדור בעולם' מה הכוונה במ"ש לפני זה שם [באות צא]: **לפעמים צריך להראות גבהות לב"א** משום כבוד הבורא [נ"א: התורה], וכמו שאמרו רז"ל (סוטה, שם) ת"ח צריך [דהיינו מותר לו] שיהא בו א' משמיני שבשמיני, רק צריך לזוהר מאד שיחשוב באותה שעה בשפלות עצמו, ויאמר בלבו אני באמת שפל מאד, וכשאני לעצמי אינני זקוק לשום גבהות, ש'אנכי תולעת ולא איש' (תהל' כב, ז) ולמה לי כבוד, אלא מה שאני עושה גבהות - הוא לכבוד הבורא יתברך. עכ"ל.

ובסי' צב נאמר: "וההגבהות, שיעור קומה שלמה ופוגם מאד למעלה ודוחק רגלי השכינה בגבהותו, כמ"ש (משלי טז, ה) 'תועבת ה' כל גבה לב'. עכ"ל. שמשמע שזהו בכל **מצב ממש**, וראה סוטה (ד.) **דלא מינה ולא מקצתי**, וכמ"ש הרמב"ם בהל' דעות (פ"ב ה"ג). וכ"פ רבנו הזקן (שו"ע או"ח סי' קנ"ה סוף ס"א וסי' קנ"ו ס"ג). ועי' אגרות קדש הרבי זי"ע ח"א [עמ' רעח, שב]. ויל"ע.

[נתקבל מהרב ישכר דוד קלוזנר]

הידעת?!

[א]

בספה"ק "ברית אברם" לרה"ק רבי יוסף משה מזאלאזין זי"ע (בראדי תרל"ה) בפר' בראשית (עמ' ד, ב) כתב וזל"ק: אפ"ל ע"ד שכתבו ספרי המוסר, שהתשובה המעולה הוא, בעוד שתאב לאכול ובאמצע התאווה והתענוג שיש לו מהאכילה, יפסיק מלאכול. זה חשוב אצלו יתברך יותר מכל התעניות והקרבנות.

וכן שמעתי מהרה"ג החסיד ז"ל: "אוכל בבסך תשפירני" (דברים ב, כח), בכס"ף הוא לשון תאוה, כמו נכסוף נכספתה (בראשית לא, ל), פי' בעוד שאתה תאב לאכול - תשפירני, פי' שבור את התאוה והפסק מלאכול. ע"כ.

הידעת כי "הרה"ג החסיד ז"ל" המוזכר, הכוונה למגיד הק' ממעזריטש זי"ע כמובא בספרו "אור תורה" פר' דברים!?

[ב]

אמירת "עלינו לשבח" = כסגולה נפלאה

בספר "לקוטי צבי" (דף רנב, אחר סדר הושענות להור"ר) כתב וז"ל: כתב בספר "יסוד יוסף" (פ' ע"ח) וז"ל: ובהיות כי יום הו"ר הוא גמר חתימת כל ישראל לטובה, ובו יחזיק האדם להתפלל [להנצל] מכל גזרות רעות - טוב לומר ביום הושענא רבא "עלינו לשבח" עד "על כן נקוה לך" ז' פעמים. ג' פעמים ישר וג' פעמים הפוך (כזה: עוד אין מתחת וכו'), כי המבין יראה שההיפוך והישר ענין אחד הוא. והפעם השביעית - ישר, והיא סגולה נפלאה. ואם עשרה אומרים כנ"ל - מצילים בעה"ש ית' ב"ה את הקהילה מכל סיבות רעות. וזה בקבלה מקדמונים. עכ"ל. והמנהג בין הצדיקים לאמרו [בעת הסעודה לפני ברהמ"ז] ז' פעמים ישר וז' פעמים הפוך, וכן עוד הפעם עד תשלום כל ז' הפעמים ישר והפוך. ע"ש באריכות.

בסדור "תפלה ישרה" (דפ' ראדויל תק"פ, דף נט, ב', לפני תפלת עלינו לאחר תפילת שחרית בכל יום), כתב וז"ל: "וסגולה לאמרו בכל יום ז' פעמים ישר, וז' פעמים הפוך, ובפרט בר"ה ויוה"כ, ויכוון בע' - מעלינו, ובד' - מאין עוד, ובכך בע' מעל כן נקוה, ובד' מן ועד. עכ"ל (ע"פ הידוע מכתבי האריז"ל, 'שעד' הוא שם הבטחון. המגי"ה).

[ג]

סגולה נפלאה לרוות נחת מזרעו

כתב בספר "עמק יהושע אחרון" (ווארשא תרע"ג) לגה"ח רבי יהושע אלטר ווילדמאן זצ"ל; מלפנים מו"צ בעיר הבירה ווארשא, ואב"ד דק"ק קאנסקוואליא יע"א, בעל "בנין יהושע" ו"ברכת יהושע", נו"נ לב' "נועם אלימלך" מליז'ענסק זי"ע. כותב בספרו הנ"ל (עמ' א') וז"ל: שמעתי בשם פה קדוש הגה"ק הצדיק המפו' איש אלקים קדוש ה', מו"ה שמואל זצוקללה"ה מקאמינקע המוזכר בספר "שני המאורות" (הוא רבי שמואל הראשון, מתלמידי מו' הבעש"ט הק'; משבעת האחים הק' המפורסמים מקאמינקא); סגולה גדולה לכל איש ואיש להיות חתום ונוזר שמו בראשית מקבלי הספרים הנקרא "פרענומערנטיין", להיות מובטח בזכות זה שלא ימצא ח"ו פסול בזרעו, ושתהיה לו נחת מבניו. עכ"ל.

[ד]

הרב ירוחם אלי' ראזענפעלד, ברוקלין = [א] בספר מנחה חרשה על הש"ס מהצדיק הפלאי אא"ז רבי נפתלי חיים הורוויץ מירושלם זצ"ל, כ' במס' סוטה (פ"ב מ"ג; אוי. - במש' מאיזה מקום הוא כותב). נ"ב, בדרך אגדה תראה פליאה, בפרשת סוטה (במדבר ה, יא-לא) מן 'וידבר' עד 'תשא את עונה', מראשו עד סופו כל אלפא ביתא בתוכו, לבד גמלי'ין פרחא. ובנוסח הגט עפ"ד הגמרא (גיטין פ"ט מ"ג; פה:) והרמב"ם (גרושין פ"ד הי"ב) תמצא כל הכלים לבד כלי זיי"ן. ובנוסח הכתובה 'כף אחת' דמנצפ"ך נעלם תמן, וטעמא בעי.

אמנם למעיין לפי דברי הגמרא לעיל דט"ו מנחת סוטה כמנחת עני בדלי דלות, כל המנחות בקלות כסף וזו בכפיה מצרית, כל המנחות שמן ולבונה ולזו אין שמן ולבונה שלא יהא קרבנה מהודר, ועי' בפרש"י שם. וגבי כתובה מצינו בגמ' (כתובות פא.) כתובה לא ניתן לגבות מחיים; אם ראה תראה ב'ספר יצירה' גמלין עושרין (פ"ד מ"ה). זיינין תאומות (פ"ה מ"י) וכפיים לחיים ניתנה (פ"ד מ"ח) יבין הדברים, ותרא כי טוב.

אחיו דו"ו הרה"ק רבי יהושע מדז'יקוב זצ"ל הביא דבריו בספרו עטרת ישועה (שבועות, ד"ה א"י בשבת) בזה"ל: והנה שמעתי מאחי הרב הגה"צ מחרנ"ח זצ"ל בטעם שלא נמצאת אות ז בטופס הגט עפ"מ דאי' ב"ספר יצירה": וברא בו סיון דאיתא בקיי המליך אות ז ומזל תאומים בזו"נ (הלשון כאן משובשה ונראה שחלו בה ידיים. לפנינו נמצא כך בס"י (פ"ה מ"ש ט): "המליך אות ז' בהלך וקשר לו כתר וצרפן זה בזה וצר בהן תאומים בעולם, וסיון בשנה ורגל ימין (בנוסח הגר"א מצאתי (שם מש' ז): רגל שמאל) בנפש (זכר ונקבה)". שם בפ"ה (מ"ב) מצאתי כך: "המליך אות ז' וקשר לו כתר וצר בו תאומים בעולם וסיון בשנה ורגל ימין בנפש", ובפרדס רמונים" (כא, טז) מצאתי נוסח זה: "המליך אות ז' וקשר לו כתר, וצר בו תאומים בעולם, סיון בשנה וטחול בנפש". המגי"ה. הרי שבאות ז' נברא [מזל] תאומים, הרומז על התחברות. לכך לא נמצא[ת האות ז'] בגט שהוא הפירוד. ודפח"ח.

אכן בפרשת סוטה אין כתיב ג'. ובגט אין כתיב ז', אבל דא עקא דבכתובה כתיב ארבע פעמים כ"ף אחת דמנצפ"ך: איך פב"פ אמר להדא בתולתא. סך הכל. וכך אמר. סך הכל. וצ"ל דטעות הדפוס יש כאן, וצריכים לגרוס י, שאכן [היא] אינה נמצאת בכתובה.

והנני להעתיק מש"כ ב"ספר יצירה" (ספ"ה, בנוסח הגר"א): המליך אות צ' בלעיסה (?והרי"ע?). והיות שאין לי שום השגה בדברים העומדים ברומז של עולם, הנני מציין הגמרא בכתובות (סא.) ר' אלעזר אמר, מהכא (בראשית ג, כ) "כי היא היתה אם כל חי" - לחיים ניתנה ולא לצער ניתנה. והאות י מורה על צער, וע"כ לא נמצאת בכתובה (לפ"ו ר"כ ש"ש וכ"ש צ' כפופה, והיא דווקא נמצאת ה"פ. המגי"ה).

וידועים מש"כ הרוקח (בסי' רי"ו וסי' של"ז): לכך אין י' בי"ח ברכות, [כי] אין אף אנף קצף נגף שצף זעף רשף. וכ"ה בספר חסידים (סי' תתשנ"ד): לפי שאות ה' מצויה בשם [של] מלאכי חבלה, כגון אף זעף שצף קצף נגף אנף רשף, לפיכך לא תמצא ה' בשום תפלה, לבד מתפלת מוסף שעל כרחך אתה צריך לומר "מוסף יום פלוני הזה נעשה ונקריב".

!! תגובות !!

[א]

הרב משה ליבוש באב"ד = בגליון תקצ"א (מי יודע אות א' סק"ב) על התמיהה, האם אין זלזול בזה שלא נזכר בבני מררי ענין נשיאות?

לענ"ד יש הבדל בין דברי הרמב"ן לדברי הכלי יקר, הרמב"ן מדבר מכבודם של הנשיאים, וכשמדובר מכבוד, הוא מסביר שהתורה ראתה שיש לכבדם בשוה, ולכן הזכיר כל אחד בשמו, ופרט את הקרבנות ויום הקרבנות של כל אחד ואחד, אבל הכלי יקר עמד על לשון "נשא", ומבאר שלשון נשיאות נאמר על מי שיש לו מעלה וחשיבות על אחרים, לכן בני קהת ובני גרשון שהיו להם מעלה וגדולה על אחרים מתאים לשון נשיאות, אבל בני מררי שלא היו להם גדולה על מי שקטן מהם לא שייך לומר לשון נשיאות. היוצא לנו מזה, מה שלא נזכר בבני מררי לשון נשיאות אין כאן זלזול כלל, ואדרבה, אינו נכון כלל לכתוב לשון נשיאות על מי שאין תחתיו בלויים פחות ממנו.

[ב]

הרב רוד צבי הירש מייזליש = בגליון תקצ"א (מדור מי יודע אות א' סק"ד) אעתיק מש"כ אא"ז הגאון בעל פתחא זוטא זצללה"ה בספרו בית פינחס עה"ת ליקוטים אות נ"ד: "בענין סעודת פדיון הבן, המנהג לעשות הפדיון לאחר ברכת המוציא בתחילת הסעודה, וכן הוא בבאר הגולה ביו"ד סי' ש"ה סעי' י' בשם מהר"ל, וכ"כ במגדל עוז לרבינו היעב"ץ דלאחר המוציא פודין יעו"ש, ולכאורה הוא דבר פלא שלא מצינו עשיית מצוה באמצע הסעודה דוקא, וכמו בסעודת ברית מילה שעושין מקודם המצוה ואח"כ הסעודה, וכדומה עוד".

והאריך שם מתרץ שם ע"ד הדרוש וחסידות, ותורף דבריו, דכיון דמצות פדיון הבן בה' סלעים הי' ע"י שמכרו את יוסף בה' סלעים, ומכירת יוסף הי' דוקא בתוך הסעודה, דאז הרגישו בעצמם שיש קדושה בענין זה, וכיון דקדושת המצוה באה ע"י מכירה זו, לכן לרמוז לזה עושין הפדיון בתוך הסעודה. וכתב עוד, דלכן עושין תיכף אחר המוציא, מדכתיב וישבו לאכל לחם ותיכף וישאו עיניהם ויראו וגו', משמע שהי' תיכף בתחילת אכילתם. עכתוד"ק.

[ג]

הרב משה הלברשטאם = הגליון תקצ"א (מדור תגובות אות ד' - ב') אודות ספרי אור יצהר מהגה"ק ר' אורי לאנדמאן, יש להוסיף שבשנת תשס"ח יצא לאור אור יצהר על זמירות שבת.

[ד]

הרב ש. ל. = בגליון תקצ"א [מדור מי יודע אות ג' סק"ד] בנוגע להערת הרב השואל בבירור נט"י בפדיון הבן, ראה

נא מה שהובא בקובץ 'דרוש לפדיון הבן' מהמהר"י ברונא שכתב להדיא ליטול ידיים לפני הפדיון, וז"ל:

ובאמת בעי טעמא למילתא מה נשתנה מצות פדיון הבן משאר מתנות כהונה דאין מקור ברור לעשיית סעודה בשעת נתינתן? ולמה? והנראה לומר דמבואר בדברי המרדכי סוף מס' יבמות, וזה לשונו: ונהגו לעשות סעודה לפרסומי מילתא על הפדיון ומברכין בברכת המזון שהשמחה במעונו, ע"כ לשונו. ולפי זה מובן החילוק בין מצות פדיון הבן לשאר מצוות, דחיוב סעודה בפדיון הבן אינו משום שמחה כשאר סעודות מצוה, אלא חיובה משום פרסומי מילתא.

אלא דזה גופא צריך הסבר למה דוקא במצוה זו יש את הענין של פרסומי מילתא?

וצריך לומר דפרסומי מילתא הכא היינו הכוונה פרסומי ניסא, דכיון דכל עיקר המצוה היא משום קדושת הבכורה של התינוק שמקורה במכת בכורות שהיתה עיקר המכות והיא זו שגרמה ליציאת מצרים כמפורש במדרש, לכן ראוי לפרסם מעשה הפדיון משום פרסומי ניסא, כמו שגם בפסח יש ענין של פרסומי ניסא [בד' כוסות].

וע"פ דברים אלו דסעודת הפדיון אינה מטעם שמחה אלא משום פרסום הדבר, יתורץ ג"כ מה ששאלנו בתחילה אמאי מתחילין הסעודה קודם הפדיון, דדוקא אז שנמצא שם כבר ציבור גדול יותר וקביעו שם טפי, ממילא פרסום הפדיון הוא גדול יותר ואופן עשייתה חשוב יותר שנעשה באופן זה.

וסברא זאת מפורשת בדברי המהר"י ברונא (עיין שו"ת מהר"י מברונא סי' קכא) וזה לשונו: נוהגים לעשות סעודה לפדיון הבן לפרסומי מילתא, אם כן נ"ל נכון שלא לפדותו אלא אם כן ישבו קודם לאכול, דאי כבר פדאוהו ליכא כ"כ פרסומי מילתא, וגם עכ"פ אין לאכול כל הסעודה תחלה ואח"כ לפדותו דאז לא הוי סעודת מצוה, כיון שהמצוה עצמה עוד לא נעשתה, אלא יעשו המצוה מיד לאחר שברכו ברכת המוציא, עכ"ל. ולפי זה מוסבר טוב מאוד למה מקדימין התחלת הסעודה למעשה המצוה דוקא במצוה זו. וכו' ע"ש ויונעם לך.

מעניינא דיומא!

נתקבל מהרב מרדכי גנוט בעל לוח 'דבר בעתו'

[א] לקראת שבת: דבר מתוק וערב לחכו כדי להשכיל, את זאת למצוה תחשב. וכן מנהג אנשי מעשה לאכול או לשתות שום דבר שערב לחכם בקבלת שבת כדי לקבל שבת בשמחה באופן האמור, כי תענוג הגוף ושמחתו, יכולים לעורר תענוג הנפש ושמחה רבה של מצוה עד שתענוג הגוף מהקבל ימעט ולא יהנה ממנו ("פלא יועץ", ערך הנאה).

[ב] ש"ק, כה בסיון: לו היה היום חל בחול, היום תענית צדיקים על שנהרגו בו הנשיא רבן (אשרי המתקן את השגיאה במצבה) שמעון בן גמליאל (כפר כנה^ו), ר' ישמעאל (בן אלישע) כהן גדול (שזור^ו, ר' "קדמונו" א, קסח) ור' חנינא סגן-הכהנים (ש"ע או"ח תקפ, ב) מעשרת הרוגי המלכות ("אלה אזכרה" למוסף יוהכ"פ; "ארזי הלבנון" לט' באב) ~ מאידך, הביא בה"ג שלגירסת מגילת תענית (פ"ג) היום יו"ט במגילת תענית, לפי שבו "איתנטיילו דימוסנאי מיהודה וירושלם" וכו' (ר' בלוח בכ"ד בניסן). המעשה מובא באריכות בסנהדרין צא. (בליקו"ש לג, 274 [ור' שם בהערה!]) מקשר זאת להצלתו של אדמו"ר מלובאביטש זצ"ל לסוף "שלושת ימים" שבגמ', בכח בסיון, יום בואו לארה"ב מעמק הבכא האירופאי בשנתש"א.

[ג] תניא. א"ר ישמעאל בן אלישע: פ"א נכנסתי להקטיר קטורת לפני ולפנים, וראיתי אכתריאל י"ה ה' צבא' שהוא יושב על כסא רם ונשא, ואמר לי: "ישמעאל בני, ברכני". אמרתי לו: "יהי רצון מלפניך שיכבשו רחמיך את כעסך ויגולו רחמיך על מדותיך ותתנהג עם בניך במדת הרחמים ותכנס להם לפנים משורת הדין". ונענע לי בראשו; להודיעך שלא תהיה ברכת הדיוט קלה בעיניך... (ברכות ז). "דבר בעתו לשיר/להקריא את ברייתא זו, בליל ש"ק/מחר בסעודת היום.

[ד] ברכת חרש תמוז: בקשות "הוא יגאל אותנו", "ולגאולה קרובה", נאמרות עתה בכיסופין, בתקוה ובאמונה שלמה ~ מברכים את (ולמנ' סאדיגורא: החדש הרביעי הוא) חרש תמוז: "ר"ח תמוז יהיה ביום החמישי וביום הששי. המולד יחול אור ליום חמישי, לשעון קיץ, בשעה 22.58 (ובניכוי מאפק קהיר: 22.37) ו-4 חלקים" (סימנו: ה, ג, תתרמח). את נימוקינו להכרזה לפי שעון קיץ, ר' בהערה בלוח בשבת מברכים ניסן.

[ה] צירוף חודש תמוז, הוה"י, היוצא מהפסוק שבמגילת אסתר (ה, יג): "זה איננו שוה לי", שייך לנס פורים שבחלקו גם אירע בכ"ג בסיון, הסמוך ל"שבת מברכים חרש תמוז".

[ו] הכוונה הנאותה בהבדלה, ובמיוחד הלילה, לפני פרשת קרח: שמעתי מאנמו"ר זצוק"ל, שכשאומרים בהבדלה "בורא מאורי האש" צריך לכוון להבדיל [ממנו] אש של קרח ועדתו ולהעלות כל הנ"ק לקדושה, כי זו היתה מחלוקת קרח ועדתו שלא להטות לימין רק להגביר השמאל. ולכן לקח טלית שכולה תכלת והביא מחתות נחושת... ולכן אמר מרע"ה (במדבר טז, ה) "בוקר וידוע י"י את אשר לו". אם אתם יכולים להפוך בוקר לערב וכו' (תנחו" שם, ה)... רק העיקר לייחד את כל המדות ולהטות[ן] כלפי חסד, כנא' (שמות לד, ה) "ורב חסד". ואז יתעלו על ידיהם כל רפ"ח הניצוצות ולכן נא' (שם טוב, כג) "והנה פר"ח מטה אהרן לבית לוי". וגברו החסדים ונמצא על המטה השם המפורש שהיה על הציץ. כדי להראות שע"י אהרן איש החסד נמתקו כל רפ"ח הניצוצות. וד"ל ("בית אהרן" (קרלין) ר"פ קרח, ד"ה ומטה).

[ז] דבר בעתו מה טוב לקבוע הפרשת תרו"מ מ"טבל" (כמו על קציר חיטי מצות המצוה שנקצר אחר חג-השבועות) בשבוע זה, בו כתובה מצות הפרשת תרו"מ, וכן היה אצל הרה"ק ב' "ישועות משה" מויז'ניץ זצ"ל.

[ח] טוב למלמדים ולמחנכים לקבוע שיעורים בנושא חמור זה, שרבים רבים אינם יודעים טיבו ואינם מתמצאים הלכה למעשה כיצד לנהוג בפירות טבל.

[ט] פעם נשאל הרה"ק ב' "ישועות משה" זצ"ל על עריכת נישואין בכר בסיון, וענה שבחודש סיון, חדש קבלת התורה, תורה מגינה ומצילה ואפשר לערכם כל ימי החדש.

[י] שחרית יום ב' פר' קרח: דבר בעתו לכוון היום בשיר של יום "שיר מזמור לבני קרח", שלא מתו וזכו וכו', שהקריאה מעוררת את הזמן.

[יא] זך בסיון: היום - תענית צדיקים על שריפת ר' חנינא בן תרדיון וס"ת עמו (או"ח תקפ, ב; קינת "ארזי הלבנון" לת"ב; "אלה אזכרה" למוסף יוה"כ; ע"ז אוי; חי) ~ בעל-נפש בר-דעת, גם אם אינו צם, יימנע מלנסוע היום לטיול או לים (ר' "ספר חסידים", תשטו) >בשעתו הצעתי את הדברים לגר"מ הלבשרשטם ב' "דברי משה" זצ"ל והסכים לכל מלה<. ג"ם לפחות ינהג תענית-דבור, ולנגד עיניו דברי ר' חנינא בן תרדיון הי"ד באבות (ג, ג) "שנים שיושבים ואין ביניהם ד"ת - הר"ז מושב לצים, אבל ב' שיושבים ויש ביניהם ד"ת שכינה שרויה ביניהם... אפי' אחד שיושב ועוסק בתורה הקב"ה קובע לו שכר...".

[יב] אהבת חסד: בימים אלה יוצאים אלפי "תינוקות שנשבו" ל"חופש הגדול". בגנים ציבוריים ירעשו עד שעת הבקר, ומקרי אלימות ושתיות אלכוהול, דקירות ופריצות ויתר מרעין בישין, כורח השעמום הארוך, לא יהיו נדירים. אשרי העיריות הנערכות לכך מבעוד-מועד ומצמצמות את הפגיעות. אשרי המשכילה הפותח/ת "גרעין" לקירוב רחוקים (בתחילה) בשעת מנחה-ערבית, בגיבוש מרתק ופעילות בונה, (ובהמשך) הרצאות ואף נטיית אוזן קשבת לבעיות המתבגרים.

[יג] יום ד, ער"ח: היום תענית יום-כפור-קטן. בנוסף לכך מחר היא עת זכרון וחשבון-נפש על עוון המרגלים שנשלחו לא"י היום בשנת ב'ת"ן (ור' פירש"י ס"פ יתרו ד"ה אשר לא). לשיטת ה"פנים יפות" (פר' שלח) נשלחו היום לפנות-ערב, מיד לאחר שקיעת החמה, ו"אותה שעה - עד צאה"כ - כשרים היו (רש"י)".

[יד] אם הצפרנים גדולות, מצוה ליטלן היום לכבוד שבת, כי מחר וביום ו' ר"ח ואין נוטלין בו (צוואת ריה"ח). הגה"ק מסטמר זצ"ל (ועוד) נטלן ביום א' הבא.

לזכרון עולם

לע"נ הרה"ח רבי אפרים זלמן

בהרה"ח רבי יוסף לרנר ז"ל

נלב"ע ביום כ' סיון ש.ז.

ת. נ. צ. ב. ה.